

Inventarisatie van het landgoed "Elswout" 1973

Het landgoed Elswout is een overblijfsel van een zeer groot bezit, dat door de eeuwen heen verbrokkeld werd, nu is de oppervlakte nog 74 ha. Na het jaar 1600 heeft de toenmalige eigenaar er een lustoord van gemaakt. Achter het grote huis is een vijver die uitloopt in smaller water, dat zich door bos en weiland kronkelt en zich als "Kleine Vijver" even verbreedt. Verscheidene bruggetjes verbinden de oevers van het soms diep liggende water. We kunnen ons voorstellen dat een eeuw geleden, toen er vooral in het voorjaar veel water uit het duin stroomde, het nog een ideaal broedgebied voor de IJsvogel was, die er nu alleen de winters doorbrengt.

Het indertijd aangeplante Beukenbos heeft in de kalkrijke bodem geen verzuring teweeg gebracht zodat er nog veel onderbegroeiing zoals

Esdoorn, Brandnetel, Klein Springzaad enz. voorkomt. Ook de bosranden hebben een natuurlijke begroeiing van jonge struiken. Het westelijk deel van Elswout heeft een rand van jong Eikenbos, waartussen Meidoorn, Spaanse Aak, Lijsterbes en jonge Sparren, met hier en daar nog enige oude Populieren. De mooie weilanden (gezamenlijk oppervl. ± 6 ha.) waarin hier en daar een grote Plataan, Beuk of Eik maken er een fraai enigszins parkachtig geheel van.

Het was in 1973 weer een koud en voor het inventariseerwerk moeilijk voorjaar. Toch hadden we een grote verrassing, want we konstateerden het eerste broedgeval van de "Zwarte Specht" (*Dryocopus martius*).

De laatste jaren bracht hij hier wel de winter door doch ook 's zomers zwierf er wel eens een Zwarte Specht door de duinbossen. Een broedgeval was er echter zo westelijk nog niet vastgesteld.

Dit werd me door o.a. J. Taapken en J. P. Strijbos verzekerd. We zien hier dus een optrekken van de soort vanuit het oosten. Sinds 1902 broedt hij in Nederland en helaas neemt hij de laatste jaren in het oosten als broedvogel af. J. P. Strijbos ziet in de Kauw als holendief de grootste schuldige. De oude Beuken in Elswout bieden echter genoeg hopen voor zowel Kauwen als andere hopenbroeders, zodat dit hopelijk hier geen probleem wordt.

Begin maart tijdens het hakken van de omgewaaide bomen protesteerde hij heftig mee met het lawaai van de zagen. Op 26 maart zagen we voor het eerst de twee Zwarte Spechten samen. Geruisloos kropen ze om een dikke Beuk; dat was in de buurt van hun toekomstig nest. De 10e april vond ik het grote ovale hol, en wel vlak aan een pad. Een grote plek vers haksel had ze verraden. De Beuk had al een slechte plek met oude Bonte Spechte gaten onder dat van de Zwarte Spechten.

Nu maar afwachten wat het zou worden, er werd immers nog steeds hard gewerkt in de omgeving. Waarschijnlijk was het hol dat 50 cm. diep moet zijn nog niet klaar, want later bleek, dat ze omstreeks 26 april pas met broeden zijn begonnen. Na twaalf dagen broeden en zeventwintig dagen verzorging vlogen de jongen uit op 5 juni.

Van het laatste jong heeft de heer F. Bloem nog geluidsopnamen gemaakt ook een van de ouden hoorden we toen nog. Gerard Vaandrager heeft nog een klein stukje film van de oude en de jonge vogel kunnen maken, waar ik uiteraard heel blij mee ben.

Dat laatste jong moest kennelijk uit het hol gelokt worden want de oude vogel was in de buurt en liet zijn "kliau" schallen terwijl het jong aanhoudend riep, zonder dat het werd gevoerd.

Dit was het laatste dat ik voor de vakantie van ze hoorde. Ik vind het geweldig dat we van dit eerste broedgeval geluid en een stukje film kunnen laten horen en zien op de eerstvolgende "bird-in". Tevens willen we er dan iets meer van vertellen.

Binnen 40m. van die veelbegluurde Beuk was nog een - vermoedelijk eerste - broedgeval en wel van de Boomvalk. U herinnert zich misschien dat ik in mijn vorig verslag al melding maakte hem enige malen gezien te hebben en hem alarmerend te hebben horen roepen vanuit dezelfde hoek. Dit zou nu dus het tweede broedgeval kunnen zijn. Door mijn vakantie in juni kon ik

het verdere gebeuren niet volgen, maar in augustus heb ik ze meermalen luidruchtig met z'n vieren boven de weilanden zien vliegen, dat was geweldig.

De Torenvalk heeft dit jaar meer het westelijk weiland gekozen als jachtgebied. Er zijn daar drie jongen grootgebracht. De Bosuil was zeker met twee paar aanwezig. Groene Spechten zijn altijd te horen; twee paar zijn er zeker maar van de Bonte Spechten zijn er meer. Begin april zag ik een

ZWARTE SPECHT
Dryocopus martius

paartje Bonte Spechten bij hun hol om beurten zacht en hard kloppen, toen er ongeveer 30 m. verder nog een derde specht hevig begon te roffelen. Eén van de eerste twee spechten vloog toen hard schetterend op de indringer toe, maar deze gaf het niet gauw op, steeds vlogen zij hard schetterend op elkaar in. Ook de volgende dag herhaalde het zich, maar het tweede eks. schijnt het toch opgegeven te hebben.

Zo'n oud bos is vooral door de vele holenbroeders heel interessant, er broeden hier veel Boomklevers, en daar het standvogels zijn hoor je ze ook 's winters. In het voorjaar kan je uit vele richtingen evenzovele verschillende geluiden horen. Als je dan luistert en oplet kan je soms drie bezette holen binnen een straal van 50 m. vinden soms geen drie meter hoog. De hogere nesten zijn uiteraard moeilijker te vinden. De Boomklover is een interessant vogeltje. Het is een belevenis als je eens het geluk hebt er een bezig te zien metselmateriaal uit een plas te halen. Met modder besmeurd vliegen ze dan heen en weer zonder zich iets van je aan te trekken.

Met de Nachtegalen was het slecht gesteld, op verschillende plaatsen heb ik er één horen zingen, doch ik geloof niet in meer dan één broedgeval. Ook heb ik dit jaar slechts één Fitis gehoord, tegen vorig jaar 16 broedparen. Ook de Tuinfluiter liet zich haast niet horen.

Eind mei zwommen er nog steeds twee paar Kuifeenden rond, maar door mijn vroege vakantie heb ik het niet kunnen volgen. Van de heer Boesschoten weet ik dat één zeker gebroed heeft, 4 pulli heeft hij gezien. Ook dit was voor het eerst. Wat de Wilde Eenden betreft; deze komen vanuit de stad in Elswout broeden. Voor zover ze het overleven (er zijn nogal wat Snoeken) trekken ze weer snel weg. Ik zie ze nogal eens met slechts enkele pulli. Ook waren ^{er} in het voorjaar een paartje zeer schuwe Mandarijneenden.

Opvallend was dat ik de wel aanwezige Boerenzwaluwen heel weinig boven de Oostelijke weilanden gezien heb, waarschijnlijk door de daar aanwezige Boomvalken? De zwaluwen kregen door het verbouwen van het grote huis geen gelegenheid aldaar te broeden. Gelukkig wel onder enige bruggen en één paartje op de boerderij.

De nestkasten zijn dit jaar niet gecontroleerd maar voor volgend jaar is ons weer hulp toegezegd. De kasten zijn voor de winter schoongemaakt door onze jonge vriend Henk v. Wijkhuize. De heer Boesschoten is behulpzaam geweest met het tellen van de watervogels. Zo vertelde hij me dat er

± 50 Wilde Eenden vanuit Haarlem hier kwamen broeden, om dan snel weer te vertrekken. Ook de hoge walkanten van de sloten zullen zeker veel pulli kosten.

Uit het bovenstaande ziet u dat er in Elswout altijd wat te beleven is.

Lijst der in 1973 in Elswout voorkomende broedvogels.

Wilde Eend	± 50	Roodborst	36
Kuifeend	1 à 2	Spotvogel	1
Boomvalk	1	Zwartkop	15
Torenavalk	1	Tuinfluitier	1
Waterhoen	25	Fitis	1
Meerkoet	4	Tjiftjaf	19
Scholekster	1 ?	Gr.Vliegenvanger	3
Houtsnip	1	Koolmees	43
Houtduif	14	Pimpelmees	21
Tortelduif	2	Glanskopmees	13
Bosuil	2	Staartmees	1
Groene Specht	2	Boomklever	35
Gr.Bonte "	5	Boomkruiper	33
Zwarte "	1	Groenling	2
Boerenzwaluw	± 4	Vink	34
Winterkoning	38	Huismus	10
Heggemus	10	Spreeuw	34
Grote Lijster	1	Zw.Kraai	1
Zanglijster	26	Kauw	8
Merel	39	Vl.Gaai	2 à 3
Nachtegaal	1		

In 1973 hebben op Elswout 40 à 41 soorten gebroed, met 541 à 544 broedparen. Dit komt voor het 74 ha. grote landgoed neer op 7,3 broedparen per ha.

mevr. A. Antonisse

v. Raephorststraat 28

Overveen.